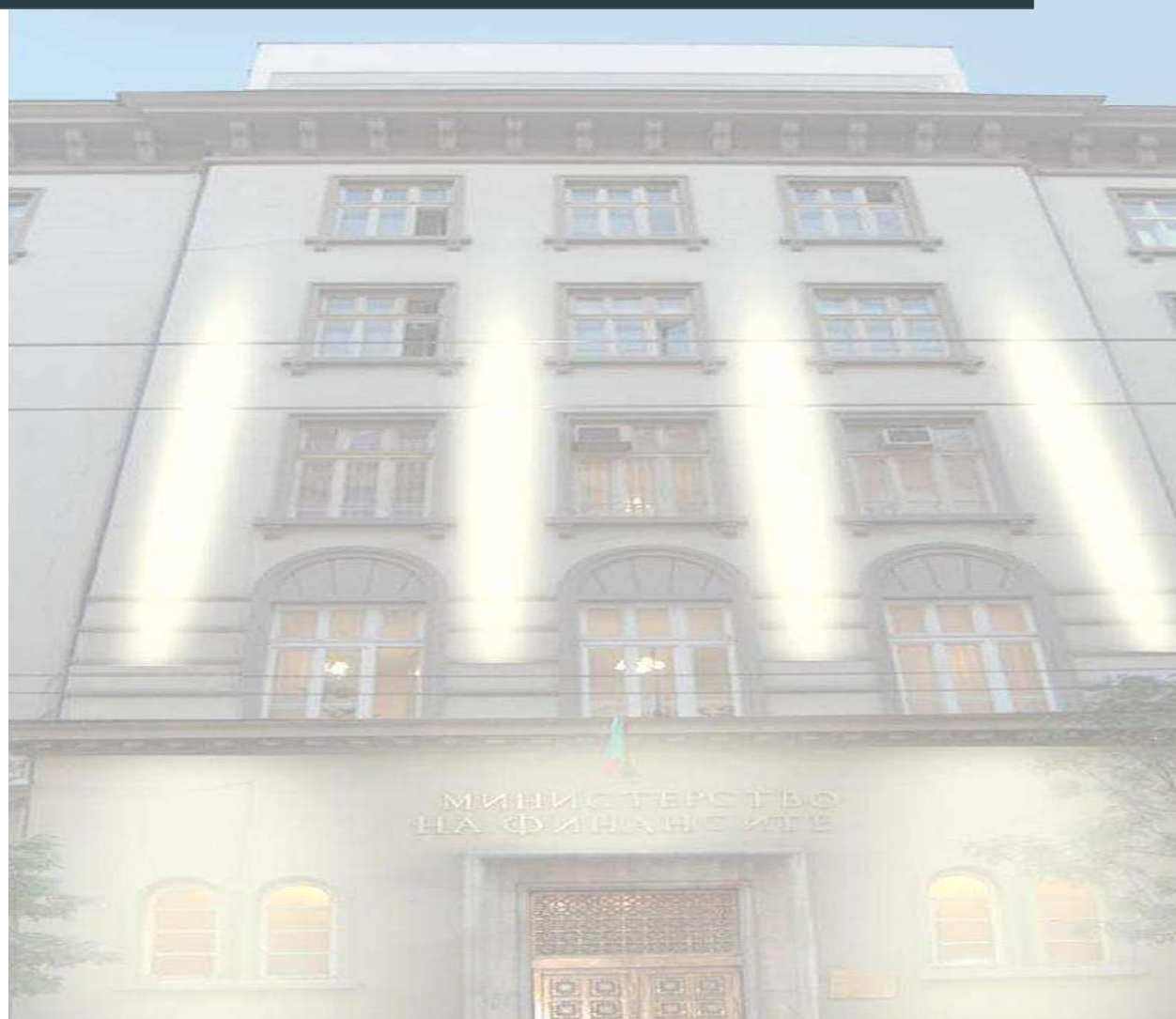

Анализ на системата на ДОО – текуща ситуация и предложения за реформи

Септември 2010

Съдържание

1. Контекст
2. Цели на анализа
3. Ключови въпроси и предизвикателства
4. Алтернативи за постигане на устойчивост на пенсионната система
5. Насоки за реформи
6. Заключение
7. Резултати

1. Контекст

- Настоящия анализ беше направен през август-септември 2010г. от екипа на отдел “Фискални и социални анализи и прогнози”.
- Сред задачите на този секторен анализ бяха:
  - обективен преглед на състоянието на пенсионната система и идентифициране на алтернативни мерки за подобряване финансовата стабилност на системата на държавното обществено осигуряване в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план;
  - оценка на ефектите от увеличение на вноската за фонд “Пенсии” върху бюджета на ДОО и държавния бюджет;
  - оценка на ефектите от частично “изсветляване” на “сивия” сектор на икономиката върху осигурителните вноски.

2. Цели на анализа

- Преглед на текущото състояние
- Идентификация на основните проблеми
- Предложения за финансово укрепване на системата в краткосрочен и дългосрочен план

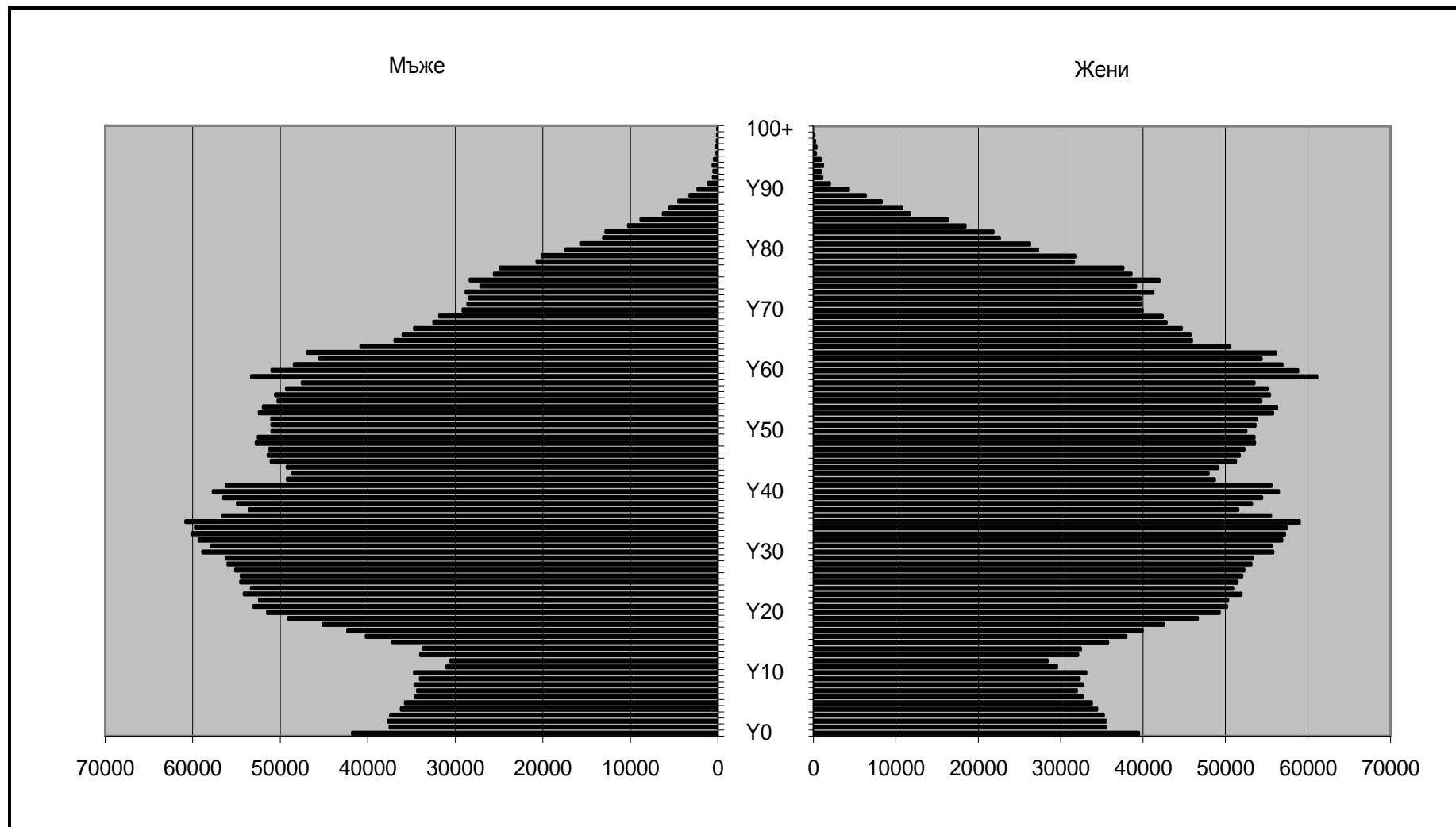
3. Ключови предизвикателства

- Застаряване на населението
- Финансова нестабилност на системата на ДОО
- Силна зависимост от държавния бюджет
- Нарушена връзка между приноса и получаваните обезщетения в системата
- Либерален режим на пенсиониране

Застаряване на населението (2010)

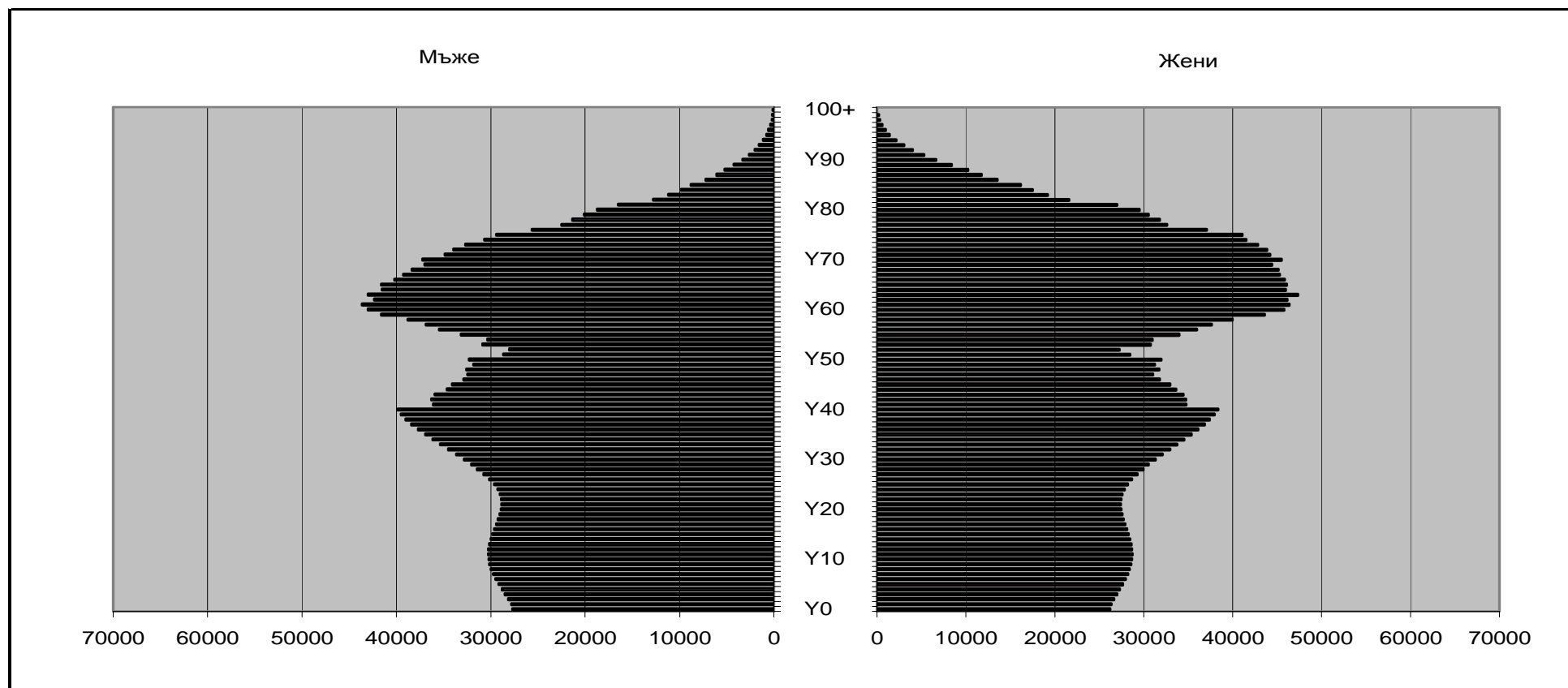
Демографска пирамида 2010

Застаряване на населението (2050)

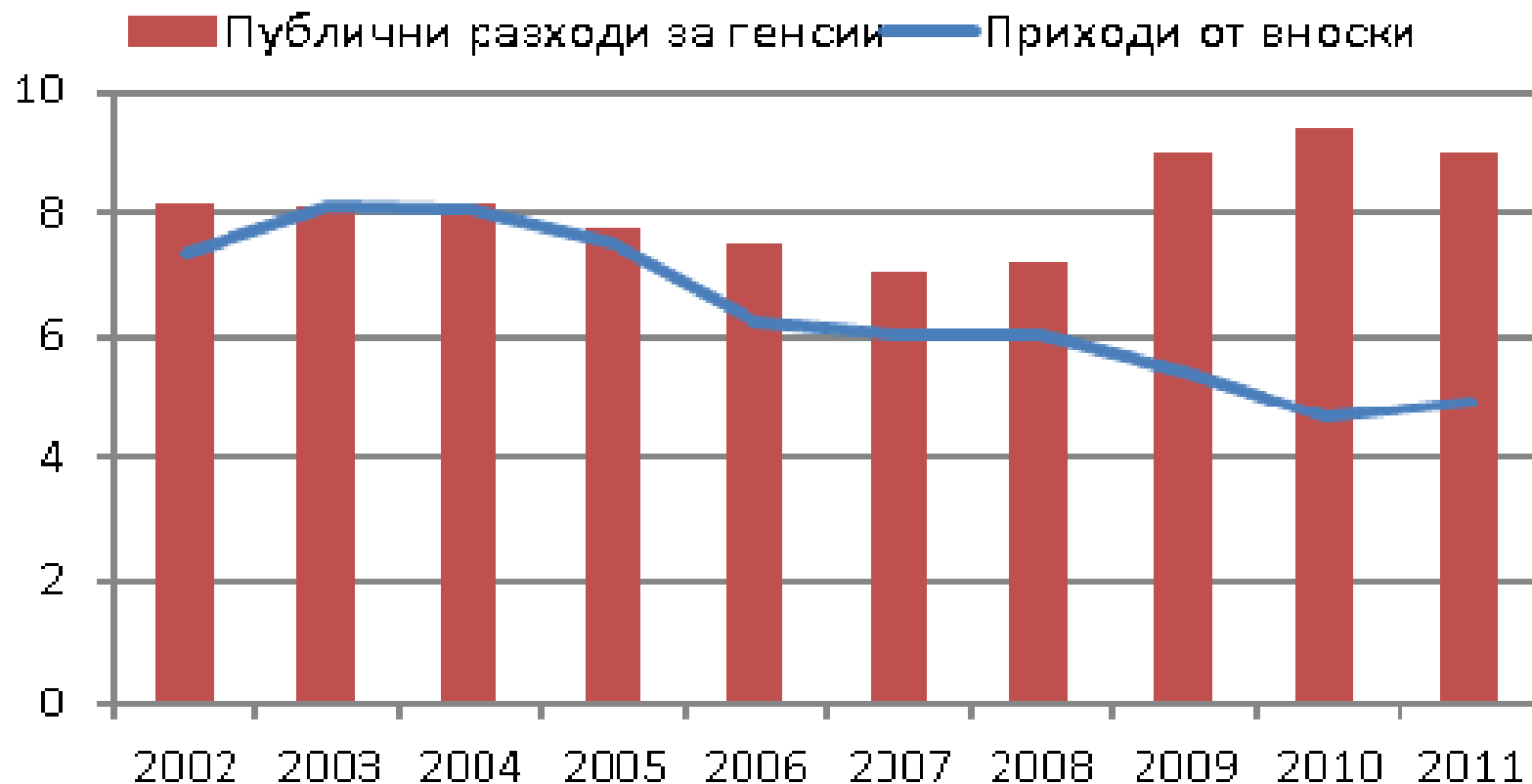
- Вследствие на намаляване на населението, свиване на работната сила и увеличаване на броя на пенсионерите се очаква значително влошаване на коефициента на зависимост

Демографска пирамида 2050

Финансова нестабилност на системата

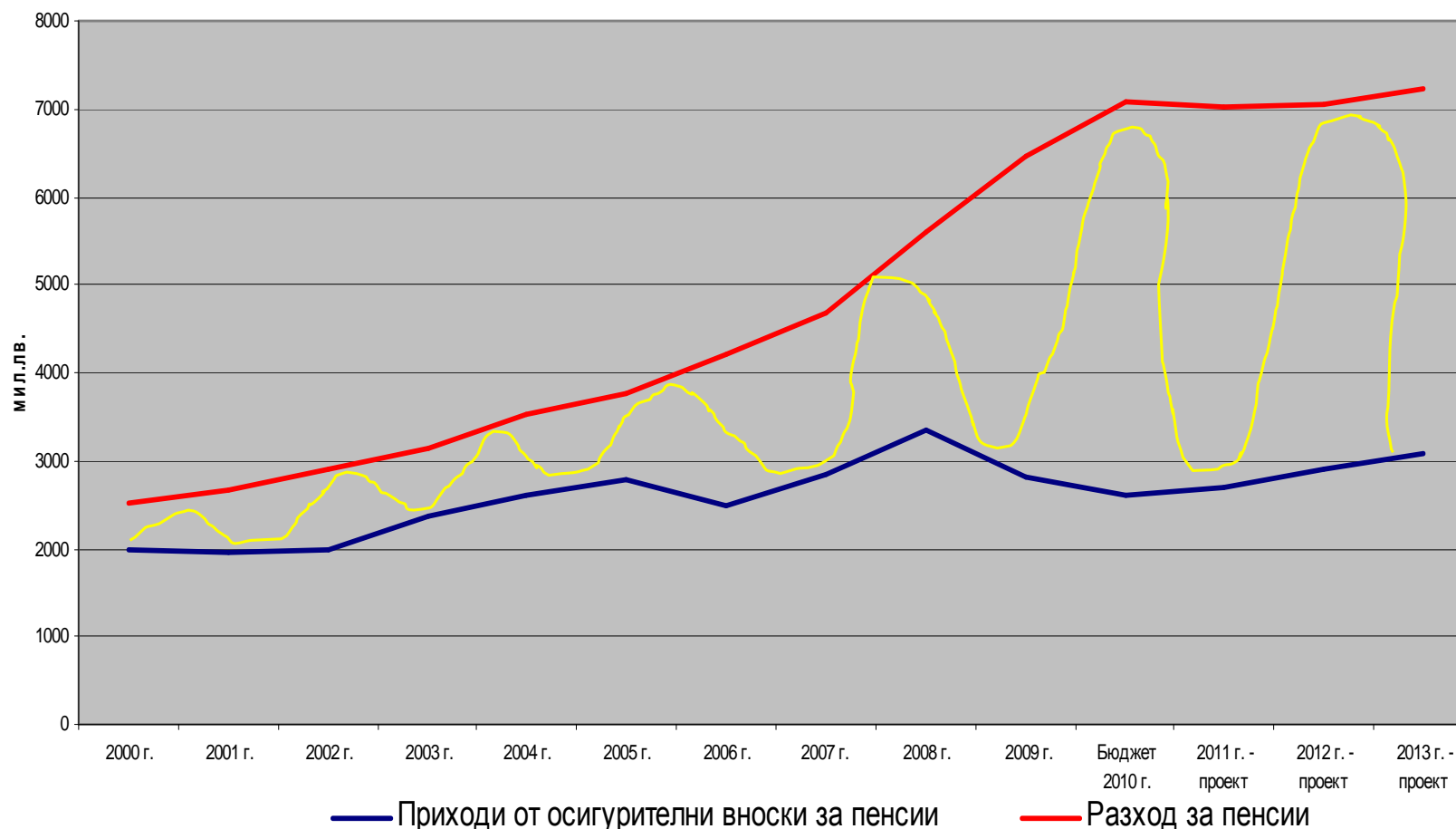
- От 2009 г., поради по-ниския брой осигурени лица и по-ниския осигурителен доход от планираните, държавата е „трети осигурител“, с трансфер към фонд „Пенсии“ в размер на 12% от осигурителния доход на всяко осигурено лице. Това не коригира нестабилността.

Зависимост от държавния бюджет

- Разходите за обществено пенсионно осигуряване - в размер на около 10% от БВП. Дефицитът в пенсионната система се прогнозира да достигне 6½% от БВП през 2010 г. и да продължи да нараства.

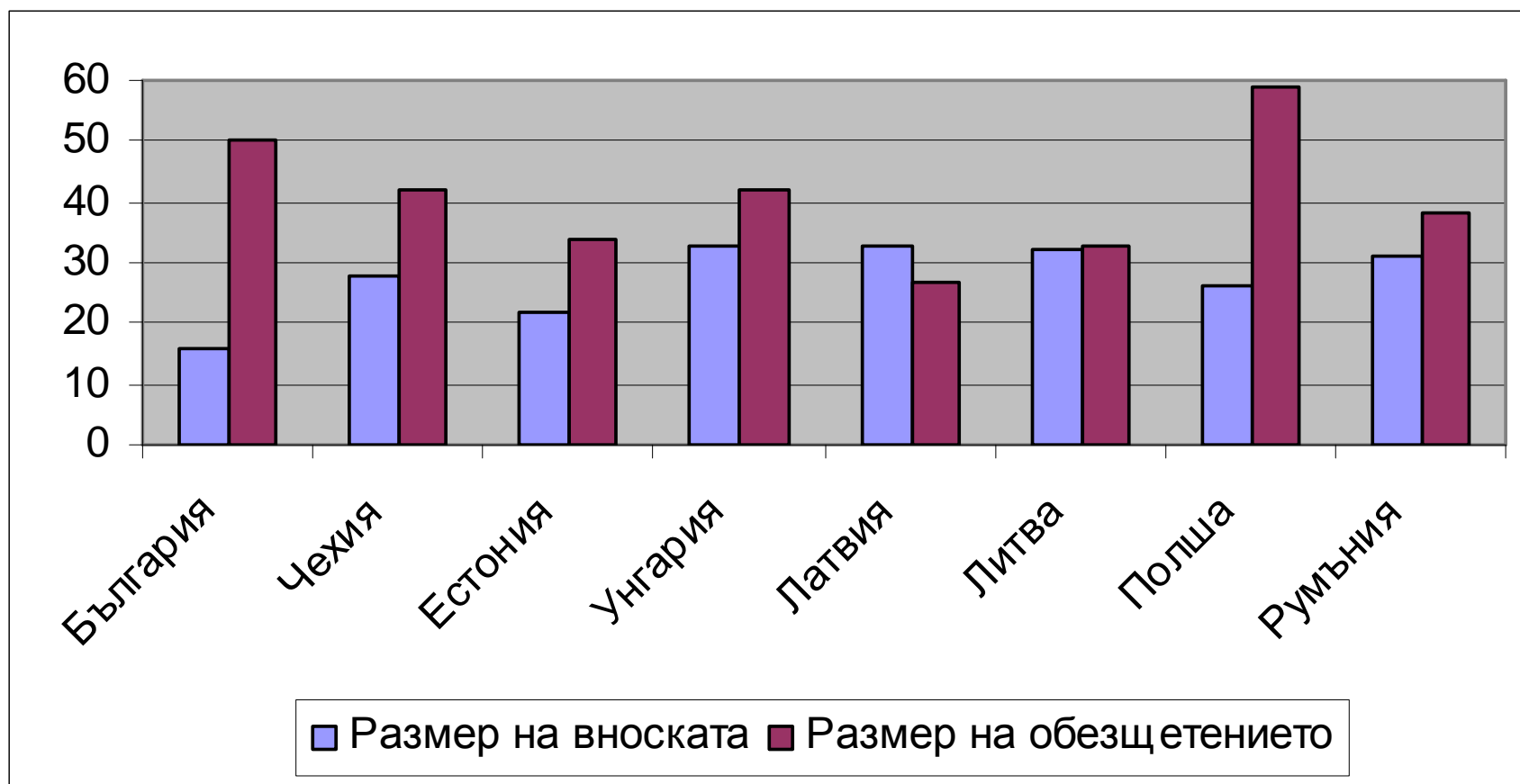
Силна зависимост от държавния бюджет

- Размер на трансфера от държавния бюджет за покриване на недостига от средства (в допълнение на вноската на държавата като трети осигурител през 2009г. и 2010г.):
  - 2000г. – 90 млн. лева
  - 2001г. – 392 млн. лева
  - 2002г. – 516 млн. лева
  - 2003г. – 253 млн. лева
  - 2004г. – 380 млн. лева
  - 2005г. – 584 млн. лева
  - 2006г. – 1199 млн. лева
  - 2007г. – 1178 млн. лева
  - 2008г. – 1974 млн. лева
  - 2009г. – 1523 млн. лева
  - 2010г. – 2062 млн. лева

Нарушена връзка принос - обезщетения

- Вноска от 16% е доста ниска в сравнение с размера на пенсиите, които е над средния за новите държави членки с около 10 процентни пункта. Това показва отслабена връзка между приноса и получаваните от системата обезщетения.

4. Алтернативи за постигане на устойчивост

Запазването на фискалната стабилност изисква въвеждане на мерки за ограничаване на натиска върху разходите и увеличаване на приходите. За постигане на тази цел конкретните краткосрочни, средносрочни и дългосрочни насоки за промени в настоящите параметри на системата на ДОО са следните:

- А - Постепенно увеличаване на осигурителния стаж и възрастта за пенсиониране
- Б - Увеличаване на осигурителната вноска за фонд „Пенсии”
- В - Ограничаване броя на инвалидни пенсии
- Г - Други (спомагателни) мерки, в т.ч: Разширяване кръга на осигурените лица и повишаване събираемостта на осигурителните вноски

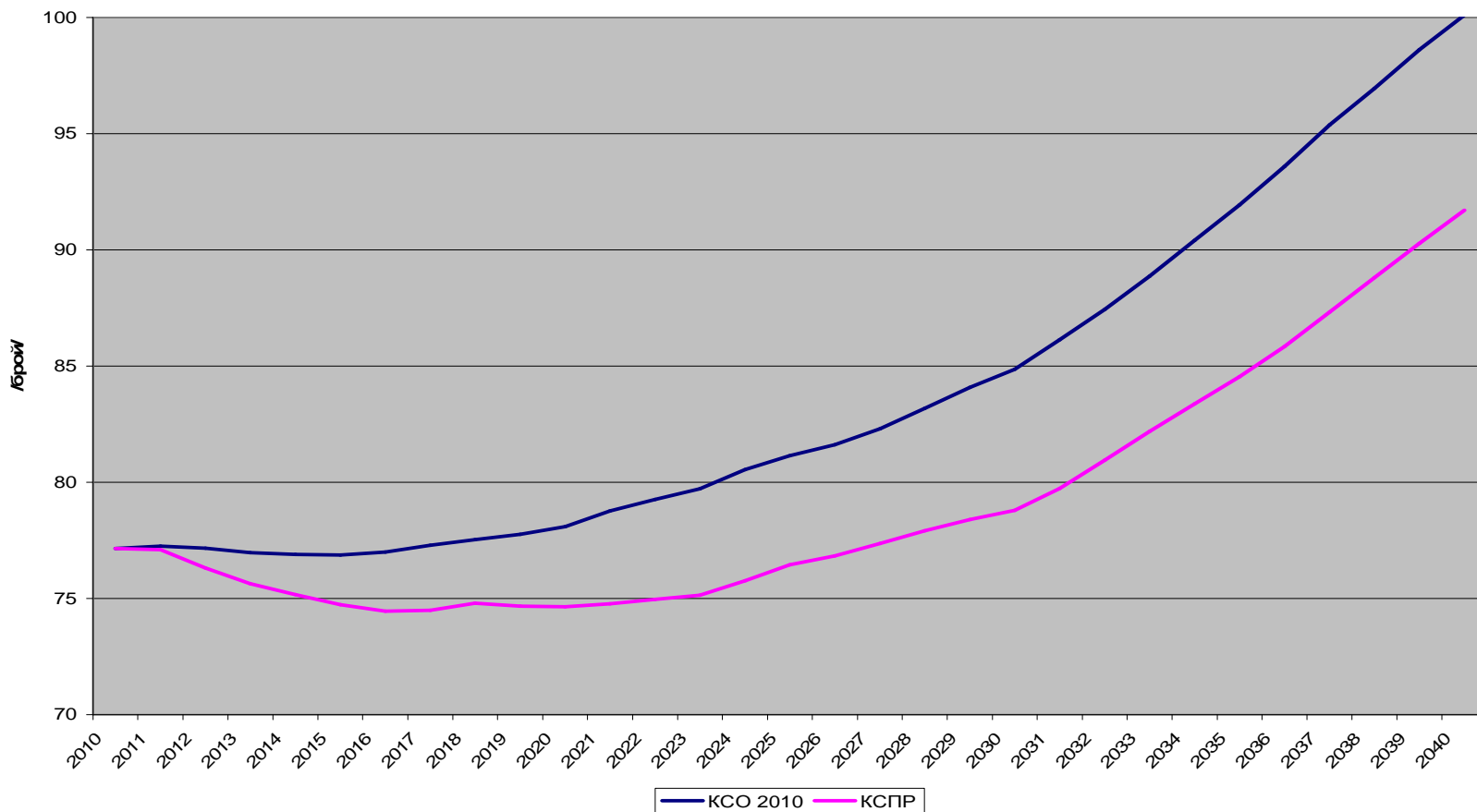
Мярка А: Осигурителен стаж и възраст

- Очакваното влошаване на коефициента на зависимост, който е основен двигател за растежа на пенсионните разходи, налага предприемането на мерки, които да доведат до по-добър баланс.
- Възрастта за пенсиониране може да бъде обвързана и с бъдещите промени на продължителността на живота в средносрочен план.
- Коригиране на законоустановената възраст и на пенсиите спрямо продължителността на живота би позволило на системата да остане финансово балансирана.
- За да се запази периода на получаване на пенсия една четвърт от трудовия живот, всяка година увеличение на продължителността на живота следва да се отрази в 9 месеца увеличение на възрастта за пенсиониране.
- Тези промени могат да се реализират бавно, но са неизбежни за гарантиране на финансовата жизнеспособност и устойчивост на пенсионната система в дългосрочен план.

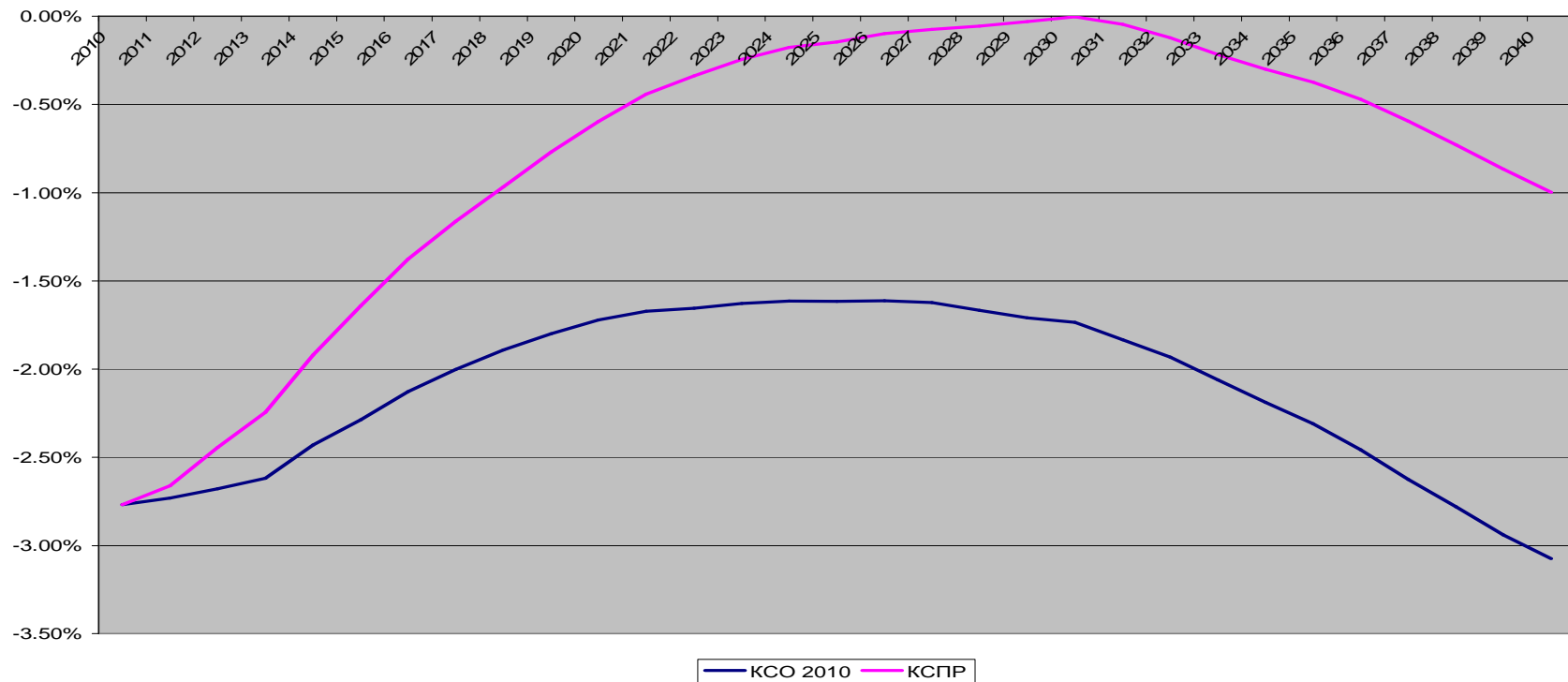
Коефициент на зависимост

- Коефициентът на зависимост на възрастните хора ще се удвои бързо и ще бъде основен двигател за по-високите пенсионни разходи през периода 2023-2050 г. Дори ако се увеличи осигурителния стаж с 3 г., коефициентът на зависимост остава в границите 77 пенсионера към 100 осигурени лица до 2027 г.

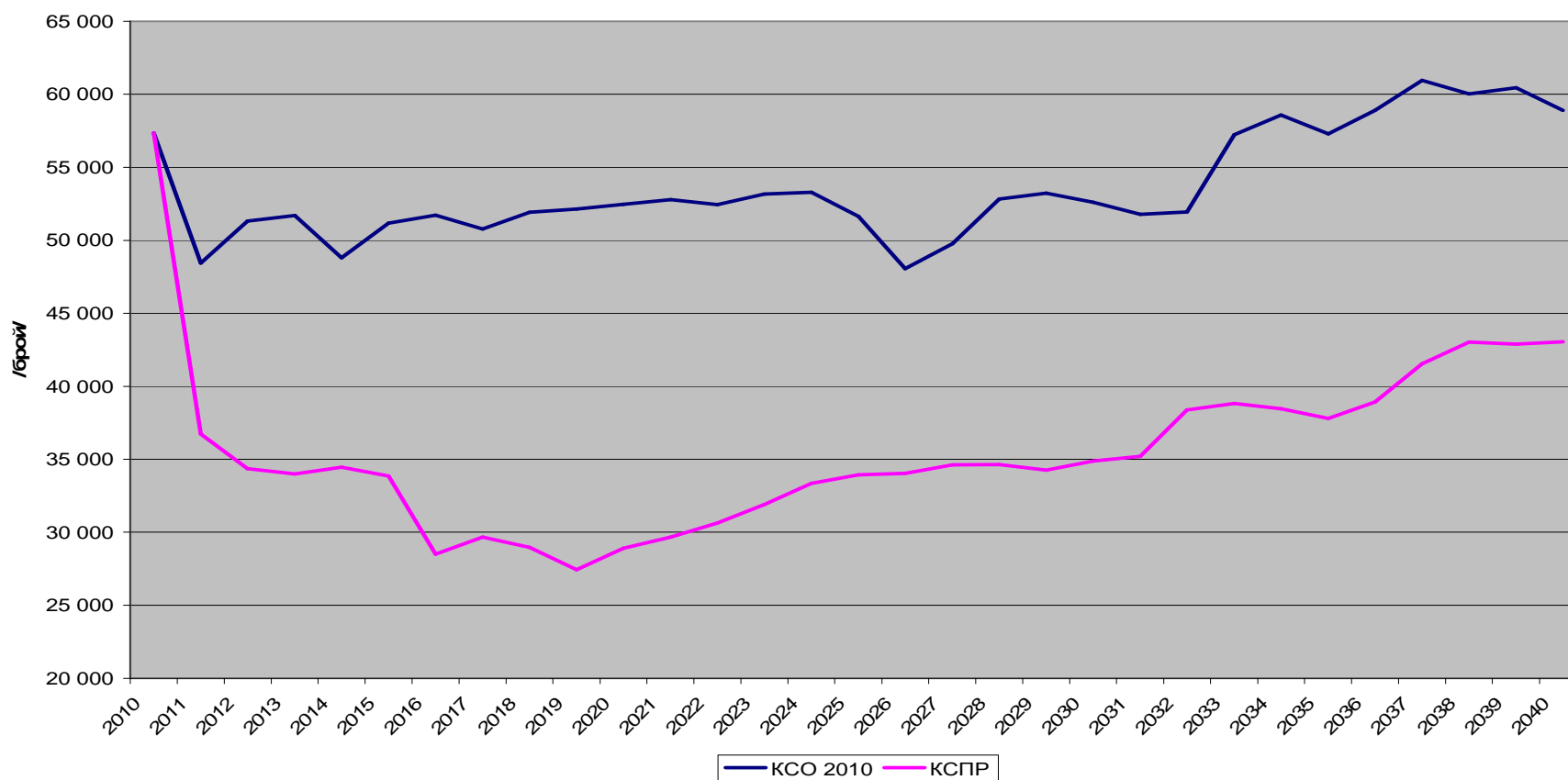
Увеличаване на осигурителния стаж и влияние върху БВП

- Коригиране на законоустановената пенсионна възраст и на пенсиите спрямо продължителността на живота би позволило на системата да остане финансово балансирана, когато очакваната продължителност на живот се повиши: Средно 1г. увеличаване на ефективната възраст за пенсиониране успоредно ще спести повече от 0,2 процентни пункта от БВП разходи и ще увеличи приходите с още 0,1 процентни пункта.

Динамика в броя пенсионери и увеличаване на осигурителния стаж

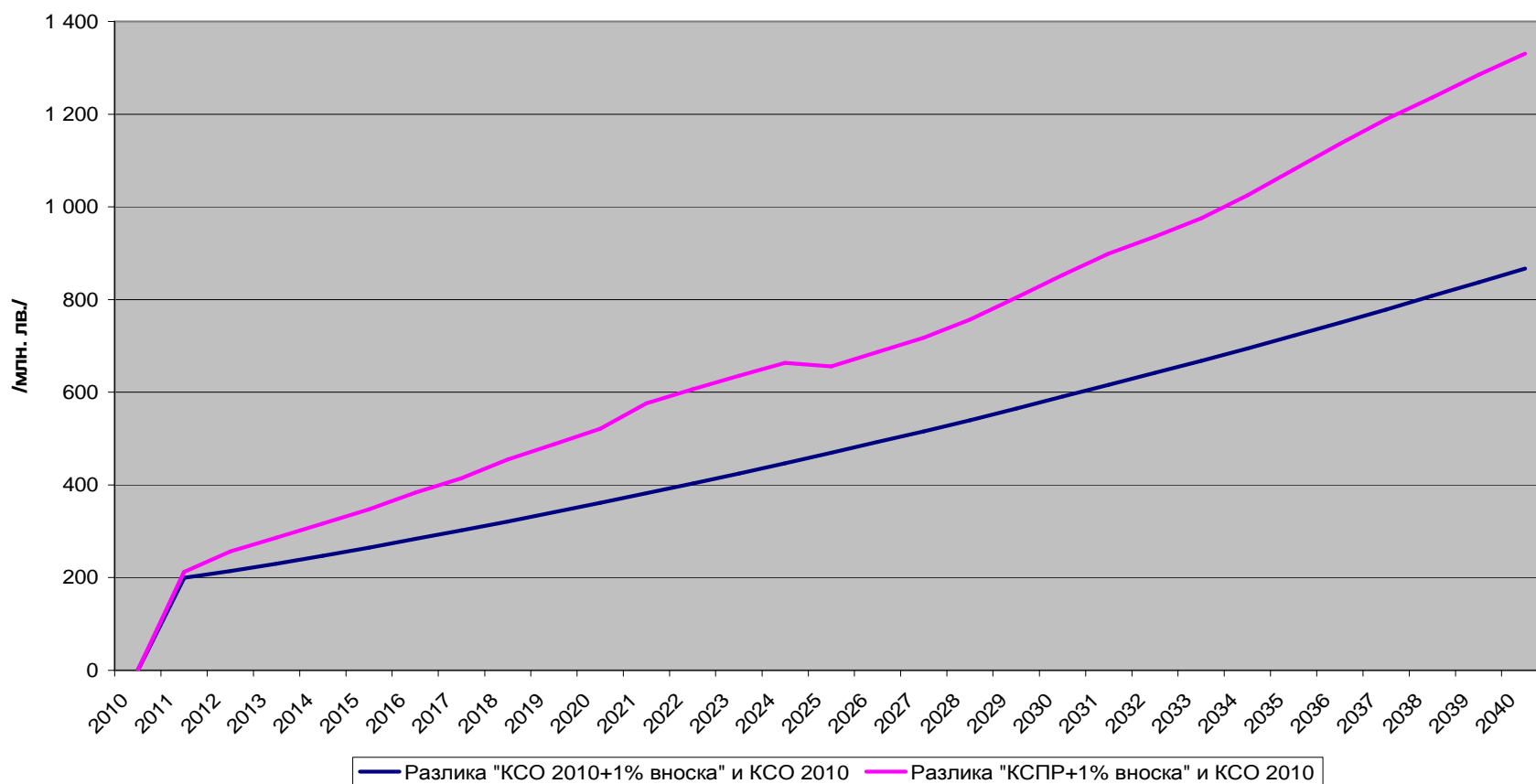
- В резултат на повишаване на осигурителния стаж, броят на новите пенсионери за осигурителен стаж и възраст се очаква първоначално да намалее, след което да се стабилизира.

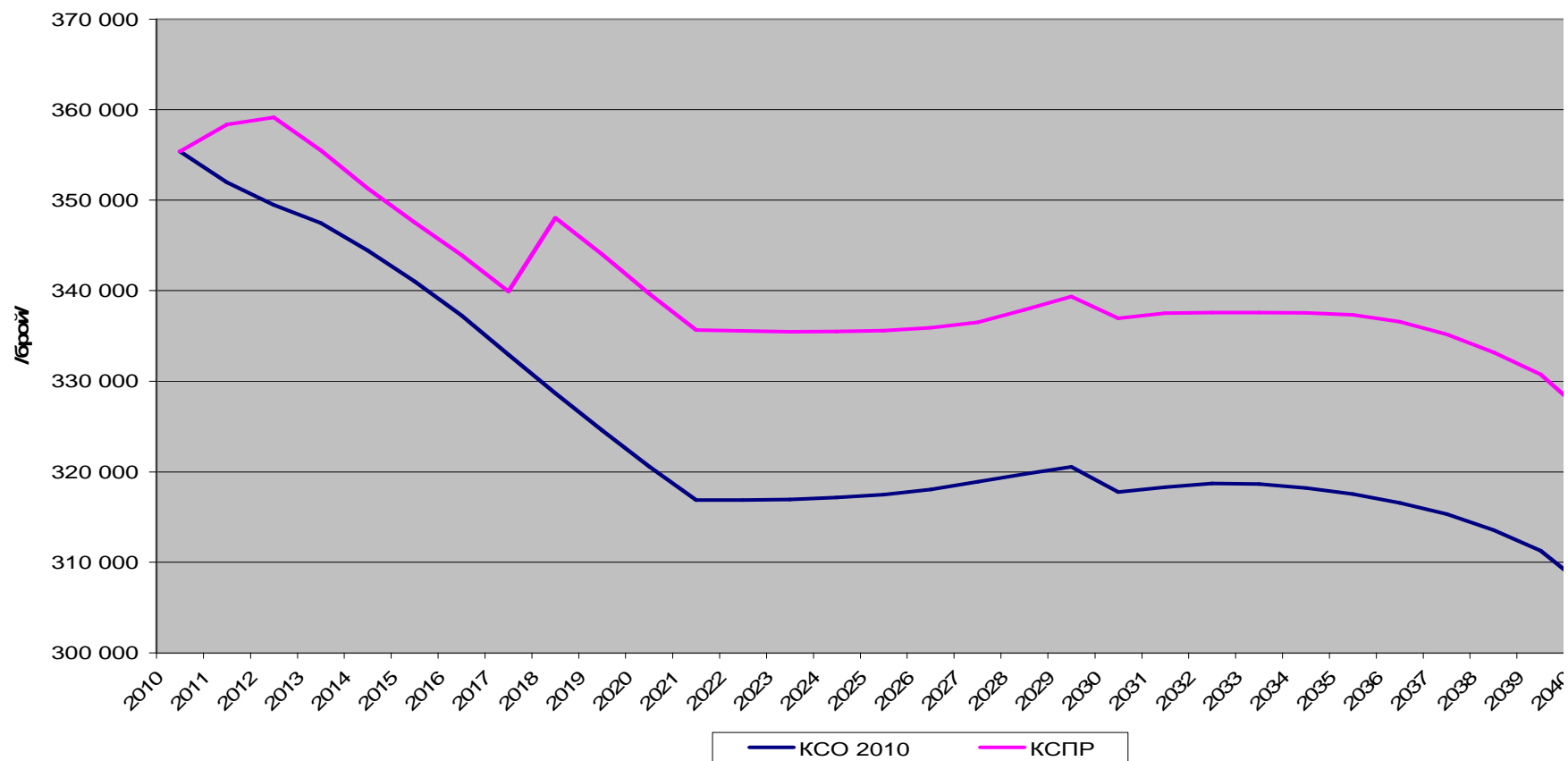
Мярка Б: Увеличаване на вноската за фонд «Пенсии»

- Увеличаване с 1 процентен пункт на размера на социалноосигурителните вноски за ДОО може да доведе до повече от 1/4 % от БВП спестяване и успоредно увеличение на приходите на фонд «Пенсии».

Мярка В: Ограничаване на инвалидните пенсии

- Необходимо да се предприемат административни мерки за завишаване на контрола при отпускане на инвалидни пенсии. При засилване контрола върху разрешенията за тези пенсии, тяхният ръст, и свързаните с тях разходи, могат да бъдат ограничени.

Допълнителни мерки за стабилизиране

- Предлаганите мерки са стъпка в правилната посока
- Но са необходими и допълнителни мерки за гарантиране на финансовата жизнеспособност и устойчивост на пенсионната система в дългосрочен план
- Те трябва да включат:
  - Предприемане на действия във връзка със слабата връзка между вноските и пенсиите;
  - Разширяване на осигурителната основа;
  - Повишаване на събираемостта.

Примерни допълнителни мерки

- Разширяването на осигурителната основа включва:
  - Задълбочаване диференцирането на минималните осигурителни прагове;
  - Регистрация на трудовите договори;
  - Насърчаване на заетостта.
- Повишаване на събираемостта чрез:
  - Мерки за повишаване на доверието и подкрепата на българските граждани в пенсионната система;
  - Подобряване на обслужването – облекчени процедури, електронен подпис и др.

5. Насоки за реформи

- Настоящия анализ препоръчва приемането на пакет от реформи, които би ограничил дефицитите в системата;
- Мерките, които ще се предприемат трябва да запазят адекватността на доходите в краткосрочен и средносрочен план;
- Текущ актюерски преглед на пенсионната система може да спомогне за поддържането на устойчиво пенсионно развитие;
- Необходимо е допълнение на законовата регламентация на фазата на изплащане на допълнителни пенсии;
- Има възможности за усъвършенстване режима за инвестиране на средствата в допълнителното пенсионно осигуряване.

6. Заключение

Анализът показва, че за решаване на проблемите в ДОО, трябва да започне въвеждането на следните критични мерки:

- Възстановяване на връзката принос в системата - получавано обезщетение;
- Сближаване на пенсионната възраст между половете, вкл. и повишаването ѝ;
- Стимули за оставане на пазара на труда;
- Разширяване на осигурителната база съпроводено с ограничаване размера на сивия сектор;
- По-активно управление на дефицита по бюджета на ДОО;
- Гъвкави правила за индексирание на пенсиите;
- По-тясно обвързване и усъвършенстване на втория и третия стълб на пенсионната система.

7. Резултати от анализа

- Този анализ беше основа за дискусиите по пенсионната реформа през септември-октомври 2010г. и бе взет в предвид при подготовката на бюджет 2011г.;
- Анализът послужи за вземането на управленски решения в хода на разискваните по това време възможности за укрепване и усъвършенстване на пенсионната система;
- До подобни резултати за ключовите проблеми в пенсионната система достигнаха и експертите от МВФ при мисията им през октомври 2010г.;
- Резултатите от този анализ поставят началото на дискусиата за по-нататъшно усъвършенстване на трите стълба на пенсионната система.

